PAUL BIEGEL KRANT

© Uit: *Het sleutelkruid*, illustratie Linde Faas

De beste sprookjesverteller die Nederland ooit gehad heeft

Stel je voor dat we één verhaal van Paul Biegel zouden kunnen vergeten. Dat klinkt als iets gemeens en hekserigs, dat in een van zijn sprookjes zou kunnen gebeuren. Maar zou het niet juist fantastisch zijn? We zouden het beste van Biegel opnieuw voor het eerst mogen lezen.

PJOTR VAN LENTEREN
Levenslang liefhebber en recensent bij *de Volkskrant*

december 2024

Ik kies dan het verhaal van de leeuw uit *Het sleutelkruid*. De leeuw moet voor twee heksenvriendinnen de tijd oppompen. De heksen hangen de momenten te drogen aan een waslijn. Ontevreden dat ze alleen het verleden kunnen zien, dwingen ze de leeuw om zó hard te zwengelen, dat ook de toekomst uit de pomp zal spuiten. Dat lukt, heel even. Dan blijkt de leeuw dood.

Dat heroïsche en tragische verhaal van de jacht op het onmogelijke maakte een onuitwisbare indruk op mij. Ik was zeven en wilde ook een machine maken die de tijd kon oppompen. Pas later realiseerde ik me, dat Biegel zich zélf wel eens die leeuw voelde.

Toen ik hem interviewde, een half jaar voor zijn dood, noemde hij zijn fantasie 'een loeiende melkkoe. Er moet elke dag wat uit.' Biegel had net zijn vierde Kinderboekenweekgeschenk af. Dat doet geen enkele schrijver hem na. En met plezier! De verhalen kwamen voor Biegel als vanzelf. De gedachte moet hem desondanks wel eens gekweld hebben: wat als er niets meer uit de pomp komt?

Toch werd het een vrolijk gesprek, waar maar geen einde aan leek te komen. Er kwam wodka op tafel, want de wijn was op. Hij vertelde dat hij zo blij was dat sprookjesachtige avonturen dankzij Joanne Rowling weer helemaal terug waren. En dat hij het wel eens jammer vond dat volwassenen niet zo durfden te genieten van zijn toververhalen als kinderen. Waar hij, dat mag ik in dit Biegeljaar toch wel zeggen, natuurlijk ongelijk in had.

Dankzij het postuum verschenen *Groot Biegel sprookjesboek* kreeg ik alsnog de kans om Biegel weer voor het eerst te lezen: in één klap dertig ten onrechte vergeten prachtverhalen uit de jaren zestig en zeventig, uit niet meer verkrijgbare verhalenbundels. Zie je wel, dacht ik, hij kan het niet laten, stiekem komt er nog steeds wat uit.

Opnieuw hing ik aan zijn lippen. Even voelde het, alsof de beste sprookjesverteller die Nederland ooit gehad heeft weer tegenover me zat. Alsof de wonderdokter van koning Mansolein uit *Het sleutelkruid* ook voor Biegel net op tijd terugkwam. Alsof het de leeuw toch was gelukt.

Verschenen ter gelegenheid van zijn 100ste geboortedag op 25 maart 2025

Paul Biegel 100 JAAR

De wereld van Paul Biegel: een schatkist vol sprookjes en avonturen

Paul Biegel (1925-2006) schreef ruim zestig kinderboeken en is een van de meest geliefde stemmen in de Nederlandse jeugdliteratuur. Veel van zijn verhalen zijn klassiekers geworden, zoals *Het sleutelkruid, De kleine kapitein, Nachtverhaal, De tuinen van Dorr, Virgilius van Tuil, De rover Hoepsika* en *De zeven veren van de papegaai*. Zijn werk werd veelvuldig bekroond met Gouden en Zilveren Griffels en tweemaal met de Woutertje Pieterse Prijs. Paul Biegel had de eer om driemaal het Kinderboekenweekgeschenk te mogen schrijven. Ook vandaag de dag zijn zijn boeken nog zeer geliefd bij een groot publiek.

Lees meer over zijn leven en werk op paulbiegel.com.

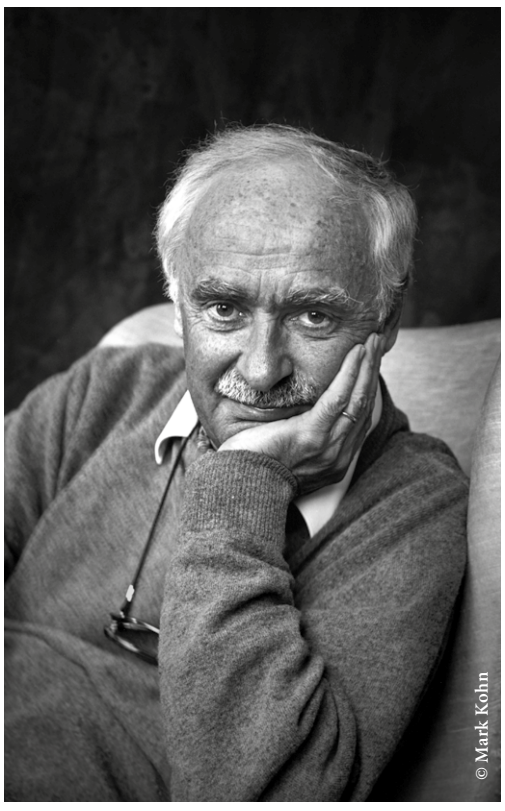

© Mark Kohn

Paul Biegel 100 JAAR

Op 25 maart 2025 zou Paul Biegel 100 jaar zijn geworden. Ter gelegenheid van dit markante moment geeft uitgeverij Gottmer zijn allereerste boek, *De gouden gitaar*, opnieuw uit in een prachtige uitvoering met gouden details op het omslag en met wonderschone illustraties van Ingrid en Dieter Schubert.

Tegelijkertijd verschijnt het speciale luisterboek van *De gouden gitaar*, met Gijs Scholten van Aschat als voorlezer, geluidseffecten en muziek van Sebastiaan Bax.

De gouden gitaar
ISBN 9789025779511

Luisterboek ***De gouden gitaar***
ISBN 9789025781194

Luister ook naar
De Waanzinnige Podcast over Paul Biegel, *De gouden gitaar* en het luisterboek
dewaanzinnigepodcast.nl

Paul Biegel beslisboom Katinka Polderman

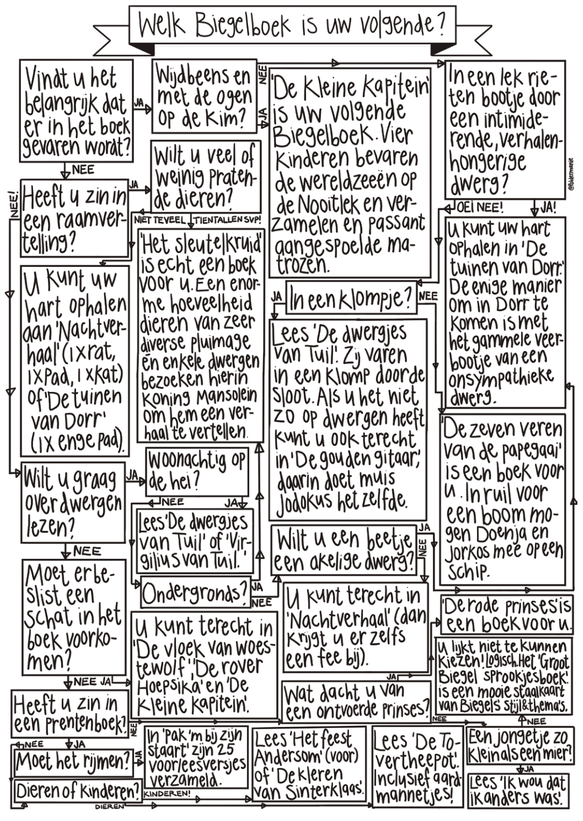

Interview met Sophie (8 jaar) over *De gouden gitaar*

Sophie (8) is de allereerste lezer van *De gouden gitaar*. Ze las het boek van Paul Biegel in één dag uit! 'Ik kon als eerste het boek lezen. Ik hoefde helemaal niet te wachten tot ik aan de beurt was.' Ze mocht ook als eerste de illustraties zien. 'De plaatjes zijn echt súpermooi. Het mooiste is als veldmuisje Mia danst in het gras, dan zie je de kat Lauw zo kijken over het hoge gras... Dat is heel spannend!'

Wat kan je vertellen over *De gouden gitaar*?
De gouden gitaar is vrolijk, lief, grappig en ook een beetje zielig omdat de grootmoeder van de veldmuis Jodokus was gepakt door de boze uil Braat, en zijn moeder en vader waren van verdriet gestorven.

Dat is wel een heel verdrietig boek, of toch niet?
Ja, maar ook weer leuk, en de plaatjes zijn supergrappig! Bij één plaatje zitten ze op een zilveren vork. En dan zitten ze te wip-wappen.

Waar gaat het eigenlijk over?
Het gaat over Jodokus de veldmuis en hij woont helemaal alleen onder een braamstruik, hij durft ook niet zo goed naar buiten te gaan. Maar dan is het feest, want de burgemeester, dat is een haas, die wordt honderd jaar. En dan komen alle dieren naar het feest. En Jodokus mag dan een liedje op zijn gitaar spelen.

Dat vond hij heel spannend, he?
Ja, eerst speelt hij heel zacht en daarna speelt hij steeds harder en harder en harder op zijn gitaar. Maar opeens gaat het keihard regenen. En dan ziet hij geen hand voor ogen. En dan gaat hij schuilen. En niemand zorgt er voor hem. Hij is helemaal alleen. En dan komt de uil Braat!

Waarom vind je dit boek zo leuk?
Omdat het een boek is over heel veel lievelingsdieren van mij. Het gaat over twee veldmuizen en ik vind muizen heel leuk. Katten vind ik ook leuk, en hazen. En uilen vind ik een klein beetje leuk. En die zitten allemaal in dit boek.

Hou je van luisterboeken?
Ja, want dan hoef ik niets te lezen of te doen. Dan kan ik gewoon tekenen of lekker rustig aan doen. Een keertje, toen zat ik te luisteren en toen ging ik gewoon slapen. En ik hoorde wel de stem die het verhaal voorlas, maar ik deed gewoon mijn ogen dicht.

Zie je het verhaal dan voor je?
Ja, want soms maak ik van het verhaal een tekening. Soms op papier en soms in mijn hoofd.

En wat vond je van de plaatjes in dit boek, zijn die goed getekend?
Ik vond het heel mooi hoe ze alle dieren hadden getekend. De muisjes en de katten en de uilen. Want de uil, die leek heel erg op een echte uil. En Mia rook aan elke bloem, dat vond ik superleuk, want ik hou ook heel erg van bloemen.

Op wie lijk jij het meeste uit dit boek?
Mia, want het is een meisje en ze houdt van bloemen en ze is heel vrolijk. En dat ben ik allemaal ook. En ze houdt van kralen rijgen, en ik ook!

Sophie luistert naar het luisterboek van *De gouden gitaar*

Woordzoeker Paul Biegel woorden

E	M	G	O	U	D	V	I	S	H	A	T	balzaal
S	C	H	W	O	N	D	E	R	U	I	U	betovering
S	P	P	O	P	A	S	E	U	I	B	K	dwergjes
B	C	R	R	N	L	P	G	S	S	E	I	goudvis
M	A	H	O	I	D	F	A	W	K	T	N	honderd
B	Z	L	A	O	N	E	M	R	A	O	D	huiskabouter
Z	B	A	Z	T	K	S	R	L	B	V	E	kasteel
F	W	S	V	A	K	J	E	D	O	E	R	kinderboek
U	U	G	P	F	A	I	E	S	U	R	B	prinses
K	A	S	T	E	E	L	S	S	T	I	O	schatkist
D	W	E	R	G	J	E	S	T	E	N	E	sprookjes
V	O	O	R	L	E	Z	E	N	R	G	K	voorlezen
												wonder

Illustratoren over hun favoriete Paul Biegel-illustratie

uit: *De rover Hoepsika* door Carl Hollander

uit: *Ik wou dat ik anders was* door Marieke Nelissen

Marjolein Kiestra over de illustratie van haar vader Carl Hollander in ***De rover Hoepsika:***
'Op deze illustratie is de rover Hoepsika samen met de mooie Josefine getekend. Mijn moeder heette Josephine en de illustratie lijkt ook op mijn moeder. Mijn beide ouders leven niet meer en ik heb het altijd een heel lief eerbetoon gevonden van mijn vader.'

Marieke Nelissen over haar illustratie in ***Ik wou dat ik anders was:***
'Deze abstracte wereld en het aanbrengen van het perspectief was heel fijn om te tekenen. Abstract maar tegelijkertijd ook een spannende en gevaarlijke wereld, met dat kleine zielige jongetje tussen de grassprieten.'

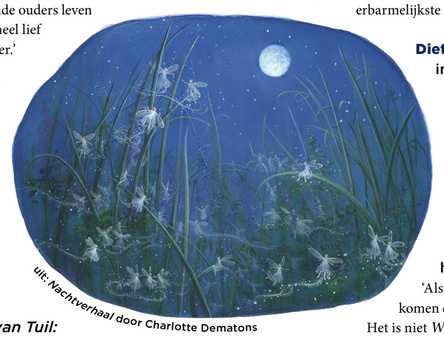

uit: *Nachtverhaal* door Charlotte Dematons

Mies van Hout over haar illustratie in ***De dwergjes van Tuil:***
'Het verhaal *Wat Kleine Pier beleefde in de bijenstad*, waarbij deze illustratie is gemaakt, vind ik zó mooi en leuk! Kleine Pier gaat in de winterkou op zoek naar honing en Paul Biegel schrijft dat dan zo op: "De wind was koud en de hei was dor als een oude bezem; het snerpte en knerpte om hem heen, maar Kleine Pier van Tuil liep dapper voort."'

uit: *Het sleutelkruid* door Linde Faas

Ingrid Schubert over haar illustratie in ***De gouden gitaar:***
'De muis Jodokus ziet er hier in de stromende regen zó alleen en verlaten uit. Onder het blad kun je nog net een stukje van zijn gitaar zien. Dat wat je het liefste hebt, bescherm je goed. Ook al ben je in de erbarmelijkste omstandigheden.'

Dieter Schubert over zijn illustratie in ***De gouden gitaar:***
'De waterrat Upo is ziek en zijn vrouw staat naast zijn bed. Ik hou van het absurdisme in deze tekening en hoeveel liefde ervanuit gaat. Zorg voor elkaar en genegenheid zijn heel belangrijk en dat komt tot uiting in deze warme illustratie.'

Charlotte Dematons over haar illustratie in ***Nachtverhaal:***
'Als je de woorden van Paul Biegel leest, komen er als vanzelf 1.000 beelden bij je op. Het is niet *Wat zal ik doen?* maar *Wat zal ik niet doen?* Hij vertelt een verhaal, maar je moet zelf je conclusies trekken. Dat geeft je als illustrator zoveel mogelijkheden.'

Linde Faas over haar illustratie in ***Het sleutelkruid:***
'De liefdevolle manier waarop Paul Biegel de wonderlijke ruimtes van Koning Mansoleins koperen burcht beschrijft, vind ik zo bijzonder. Er spreekt zoveel warmte, verwondering en magie uit zijn beschrijvingen. Tijdens het maken van deze illustratie van de bloemenzaal, stelde ik me voor dat ik zelf in de koperen burcht ronddwaalde en de magie van deze oude vergeten plek kon beleven.'

uit: *De dwergjes van Tuil* door Mies van Hout

uit: *De gouden gitaar* door Ingrid Schubert

uit: *De gouden gitaar* door Dieter Schubert

DE REUS

Eerder verschenen in de verhalenbundel *Het olifantenfeest*

Heel ver van hier ligt een dorp aan de voet van een berg. Op die berg woonde een reus en elke nacht kwam die reus water halen in het dorpje. Dan hoorden de mensen zijn dreunende voetstappen door de straat en ze hoorden hem met emmers rammelen bij de put.

'Hij maakt toch zo'n lawaai,' zeiden de mensen, 'en hij neemt zoveel water iedere keer. Dat moet eens uit zijn.' Maar niemand durfde de berg op om de reus te gaan vertellen dat hij niet meer mocht komen. Niemand had de reus ooit gezien, want hij kwam alleen als het pikkedonker was.

'We moeten hem vangen,' zei iemand.

'Hoe?' vroeg een ander.

'Met touw.'

Maar ze hadden geen touw dat sterk genoeg was voor een reus. Behalve het klokketouw, maar dat wilde de koster niet geven. 'Dan kan ik nooit meer luiden,' zei hij.

De timmerman had een idee. 'We doen het met lijm,' zei hij.

's Avonds smeerde hij de straat waar de reus altijd doorheen kwam vol houtlijm. Dat is het sterkste wat er bestaat. En toen de reus 's nachts kwam, hoorden de mensen een vreselijk lawaai en een lelijk reuzenwoord. Niemand durfde te gaan kijken. Maar even later klonk toch weer het gerammel van de emmers, en de volgende ochtend was de put half leeg.

Op de lijmplek stonden alleen twee schoenen vastgekleefd. Muurvast. Een hele grote reuzen-linkerschoen en een hele grote reuzen-rechterschoen.

'Nog eens proberen,' zei de timmerman, en weer smeerde hij lijm, op een andere plek.

De reus kwam midden in de nacht; het lawaai was erger, twee lelijke reuzenwoorden schalden door de straten, maar weer hoorden de mensen de emmers rammelen bij de put. Bijna al het water was eruit, de volgende morgen, en op de lijmplek stonden twee laarzen. Een reuzen-linkerlaars en een reuzen-rechterlaars, muurvast, midden op straat. Het leek wel een poort.

'De volgende keer hebben we 'm,' sprak de timmerman, en nu smeerde hij lijm vlak bij de put.

De reus kwam, met voorzichtige en zachte voetstappen, maar de mensen hoorden hem toch, want iedereen lag wakker. En zo hoorden ze ook de drie lelijke reuzenwoorden, die hij mompelde.

'We hebben 'm,' dacht de timmerman, maar kletter-de-kletter daar rammelden de emmers en ach ach, de hele put was leeg de volgende ochtend. Op de lijmplek stonden twee sokken, recht overeind, want ze waren van schapewol. Een reuzen linker wollen sok en een reuzen rechter wollen sok.

'Die arme man,' zei de vrouw van de timmerman. 'Nou zit hij op blote voeten op de berg.'

'Net wat ik hebben moet,' riep de timmerman, 'wacht maar,' en 's avonds smeerde hij het hele plein rondom de waterput vol met zijn sterkste lijm.

Plets, plets, daar kwam de reus weer, om twaalf uur in de nacht, en nauwelijks was hij bij de put, of een jammerlijk gebrul steeg op.

'We hebben 'm, we hebben 'm!' schreeuwden alle mensen en ze holden hun huizen uit, in hun pyama's en nachtjaponnen en zonder sloffen. 'Hoera, hoera, we hebben de reus gevangen!' Ze namen elkaar bij de hand om een rondedans om de reus te gaan maken. Ze konden hem niet eens zien in het donker, alleen maar horen.

Nee, ze zagen niks in het donker, en ze dachten ook aan niks. Ook niet aan de lijm.

Klieder kledder kleef, daar zaten ze zelf vast. Met hun blote voeten op het plein, net als de reus.

Nu klonken er lelijke reuzenwoorden en lelijke mensenwoorden door elkaar, tot het ochtend werd, en ze elkaar konden zien .

'Haha!' brulde de reus, en hij begon te gieren van het lachen. 'Jullie eigen schuld!'

De vastgeplakte mensen keken naar zijn benen met haren als takkebossen. Naar zijn broek zo groot als een zeilschip, naar zijn trui die op de bollenvelden leek en naar zijn gezicht. Wat een gezicht had die reus. Zijn neus was een dijk en over zijn wangen zou je kunnen lopen.

'Ik kan lekker bij het water,' zei de reus. 'En jullie niet.'

Hij bukte zich diep voorover en schepte een emmer vol. Hij dronk eruit alsof het een bekertje was.

'Jullie zijn akelige mensen,' zei de reus. 'Waarom hebben jullie die lijm gesmeerd?'

'Omdat je 's nachts zo'n lawaai maakt,' schreeuwden de mensen. 'En omdat je zoveel water neemt.'

'Die put stroomt toch steeds weer vol?' zei de reus.

'Jawel, maar wij konden 's nachts niet inslapen,' riepen de mensen.

'Had dat dan gezegd,' zei de reus. 'Dan had ik wel zachtjes gedaan.'

Hij dronk nog een paar emmers water. Hij slurpte en knoeide erbij. Het water stroomde langs zijn kin en droop op de grond naast zijn voeten. De lijm werd er zacht van. Zo zacht dat de reus zijn voeten los kreeg. 'Ziezo,' zei hij, 'blijven jullie daar maar lekker staan. Ik ga de berg op, naar huis. Ajuus.'

Hij weekte ook zijn sokken en zijn laarzen en zijn schoenen los, en liep het dorp uit.

De hele dag moesten de mensen van het dorp doodstil blijven staan, vastgeplakt op het plein rond de put. Niemand kon bij het water; niemand kon loskomen.

's Avonds kwam de reus weer terug met zijn lege emmers.

'Ach meneer de reus, alstublieft,' riep de vrouw van de timmerman, 'we zullen het nooit meer doen. Week ons alstublieft los. U mag altijd water komen halen, zoveel u wilt.'

'Nou vooruit,' zei de reus. 'Jullie hebt je straf gehad.' En hij plensde water over hen heen, zodat ze losweekten.

Sinds die tijd kwam de reus overdag om water te halen. De mensen uit het dorp groetten hem beleefd, want hij was eigenlijk een verschrikkelijk aardige reus.

Dochter Leonie Biegel over haar vader

Je vader was een geboren verteller. Heb je herinneringen aan zijn vertelkunst en hoe hij verhalen aan jou overbracht?

Mijn vader las zijn manuscripten aan ons voor. Dat was handig voor hem want hij kon heel goed aan onze reacties zien of het te lang of te saai of natuurlijk juist heel leuk en spannend was. Hij had een fijne voorleesstem, daar heb ik dierbare herinneringen aan. Ook verzon hij ter plekke verhalen, die waren ook vaak geweldig. Een enkele keer heeft hij er wel eens een opgeschreven, zoals *De tovertheepot*.

Hoe heeft de literaire wereld van je vader je jeugd beïnvloed? Zijn er bepaalde boeken of verhalen die je als kind speciaal dierbaar waren?

Ik ben natuurlijk opgegroeid met boeken, ons huis stond er vol mee. Mijn vader las ons ook voor uit Annie M.G. Schmidt, Jan Terlouw, Tonke Dragt en Astrid Lindgren. Daarnaast herinner ik mij heel goed het geluid van zijn kroontjespen die over het papier kraste als hij een boek aan het schrijven was. Zijn werkkamer was thuis, wat heel gezellig was want daardoor had ik mijn vader veel om mij heen. Ik vond als kind al zijn boeken heel mooi en leuk vooral omdat hij een grote verscheidenheid aan verhalen heeft geschreven: vrolijke en humorvolle avonturenverhalen, (*De kleine kapitein*, *De rover Hoepsika*) sprookjesverhalen met diepgang, (*De tuinen van Dorr*, *Nachtverhaal*) en korte verhalen zoals *De nevelkindertjes*, dat in het *Groot Biegel sprookjesboek* is verschenen. Ook het korte verhaal *Pelebeer* uit dit sprookjesboek is mij heel dierbaar want het is waargebeurd en gaat over mijn broer en zijn beer.

Paul Biegel was bekend om zijn fantasierijke verhalen. Kun je ons iets vertellen over zijn creatieve proces en waar hij zijn inspiratie vandaan haalde?

Hij wist zelf niet waar hij zijn fantasie en inspiratie vandaan haalde. Als mensen hem dat vroegen, antwoordde hij altijd: 'De verhalen komen uit mijn buik'. Hij vond die fantasie 'tover' en wilde er niet te lang over blijven nadenken want hij was bang dat 'de tover' weg zou blijven. Hij wilde nooit vertellen wat hij aan het schrijven was. 'Als het klaar is, zal ik het voorlezen' zei hij altijd. Dus vroegen we er ook niet naar.

Had je vader een boodschap met zijn verhalen, kunnen kinderen er niets uit leren of halen?

Nee, mijn vader had geen boodschap met zijn boeken. Hij wilde de lezer gewoon 'een beetje vermaken', meer niet. Ik vind echter dat het in zijn boeken altijd gaat over een zoektocht maar zoals hij zelf zei: 'wie zoekt, vindt. Maar niet altijd wat hij zocht'.

Welk boek van je vader is nu jouw persoonlijke favoriet en waarom?

Mijn persoonlijke favoriet is *De tuinen van Dorr*. Ik vind het gewoon een van de allermooiste boeken die ik ooit heb gelezen. Is dit een kinderboek? Is het eigenlijk een boek voor volwassenen? Nee, het is een boek voor alle mensen tussen 0 en 100 jaar! En waarom dit mijn persoonlijke favoriet is? Ik denk toch door de sfeer die dit boek oproept.

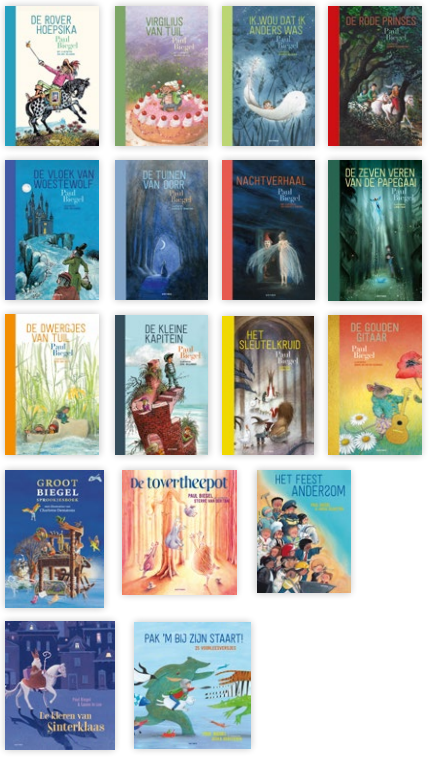

GOTTMER

maart 2025
gottmerkinderboeken.nl

Met medewerking van: Leonie Biegel, Marije Ravelli, Sophie, Marjolein Kiestra, Marieke Nelissen, Mies van Hout, Charlotte Dematons, Linde Faas, Ingrid en Dieter Schubert, Katinka Polderman

Vormgeving: DCStudio